

В ПАРТКОМІ ОДУ

На черговому засіданні парткому були розглянуті найважливіші питання життя університету. З першого питання: «Про роботу кафедр юридичного факультету та кафедри історії КПРС по роз'ясненню, пропаганді Постанови ЦК КПРС «Про підготовку до 50-річчя утворення СРСР» виступив В. І. Світличний — голова комісії, що перевіряла цю ділянку роботи. Він відзначив, що на факультеті й кафедрі історії КПРС проведено значну роботу. Тема «50-річчя СРСР» проходила червоною ниткою на учбових заняттях, відбулися лекції, бесіди зі студентами, наукові конференції. Студенти пишуть дипломні й курсові роботи, в яких проводиться дана тема. Він відзначив також деякі недоліки у постановці цієї роботи.

Член комісії М. П. Краснянський, доповнюючи виступ В. І. Світличного, відзначив, що є ще чимало невіршених питань. Наприклад, плани, що є на кафедрах, ще іноді тезисні, їх слід конкретизувати. Мало ще проведено лекцій, бесід у позанавчальний час. Не завжди добре ведеться документація. В недостатній кількості є куточки, стенди та інші атрибути наочної агітації. Це стосується в першу чергу механіко-математичного та фізичного факультетів.

В обговоренні цього питання взяли участь комуністи Д. М. Щербаков, Л. Х. Калуст'ян, В. П. Колмаков. Виступаючи звернули увагу присутніх на недостатній контроль з боку партійних бюро за цією ділянкою роботи, визначили що з наочною агітацією могло б бути значно краще, якщо б комуністи більш ретельно контролювали виконання постанов, які самі приймають. Наприклад, фотолaboratorії ОДУ було дано замовлення на підготовку фотоматеріалів для стендів. Але ніхто не перевіряв виконання замовлення. Строки вже давно минули, а завдання й досі не виконане.

Не досить послідовними ми буди і в проведенні Днів науки в районах. Ще мало читається лекцій суспільними кафедрами про 50-річчя утворення СРСР. Слід було б прочитати також цикл лекцій по союзних республіках.

З другого питання: «Про виконання рішення парткому «Про керівництво партбюро історичного факультету і хімічного факультетів групою народного контролю» партбюро факультету РГФ» виступили комуністи В. Ю. Лобашевський, М. І. Кириченко, Л. Х. Калуст'ян. Комуністи відзначили, що на факультеті романо-германської філології зроблено чимало доброго, але це наслідки роботи невеликої групи людей, тоді як деяка частина, яка входить до групи народного контролю, працює слабо. Пропонувано підвищити активність органів народного контролю, звернути особливу увагу на співробітників, що працюють з госптеп, надати більшої гласності роботі органів народного контролю.

З третього питання: «Про керівництво партбюро філологічного факультету літературною студією» доповів керівник літстудії І. М. Дузь. В обговоренні питання взяли участь М. О. Левченко, М. Ю. Раковський, Л. Х. Калуст'ян. В прийнятому рішенні відзначено, що за два останні роки літстудія провела значну роботу по вихованню творчої молоді. Разом з тим, як визначили комуністи, є деякі недоліки в роботі літстудії. В рішенні відзначено, що слід зробити літстудію загальноуніверситетським центром виховання творчої молоді. Пропонувано більше практикувати виступи літстудії на підприємствах міста, в школах, в колгоспах, посилити зв'язок студії з науковими гуртками, організувати публікацію кращих творів на сторінках комсомольської обласної преси та газети «За наукові кадри». Профкомом університету пропонувано передбачити асигнування на творчі відрядження молодим поетам, на проведення конкурсу та видання збірки творів молодих авторів.

В ЦЕНТРІ УВАГИ—ПОБУТ

14 червня відбулися партійні збори адміністративно-господарчої частини. Комуністи обговорили питання про завдання партійної організації по поліпшенню побуту студентів в світлі Постанови ЦК КПРС та Ради Міністрів СРСР «Про заходи по дальшому поліпшенню матеріальних і житлово-побутових умов студентів вищих і учнів середніх спеціальних учбових закладів».

З доповіддю виступив помічник проректора по адмінгоспчастині тов. Д. О. Щербаков. В обговоренні доповіді взяли участь комуністи В. Д. Волошанівський, М. М. Король, Т. Г. Карімулін, команданти гуртожитків К. М. Сатарова та А. П. Олейникова. З обговореного питання прийнято рішення, яке сприятиме на покращення побутових умов студентів університету.

Високе визнання

За заслуги у пропаганді політичних і наукових знань та активну участь у комуністичному вихованні трудящих Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12 червня 1972 року групі громадських лекторів і працівників товариства «Знання» присвоєно почесне звання Заслуженого працівника культури Української РСР. В тому числі по Одеській області:

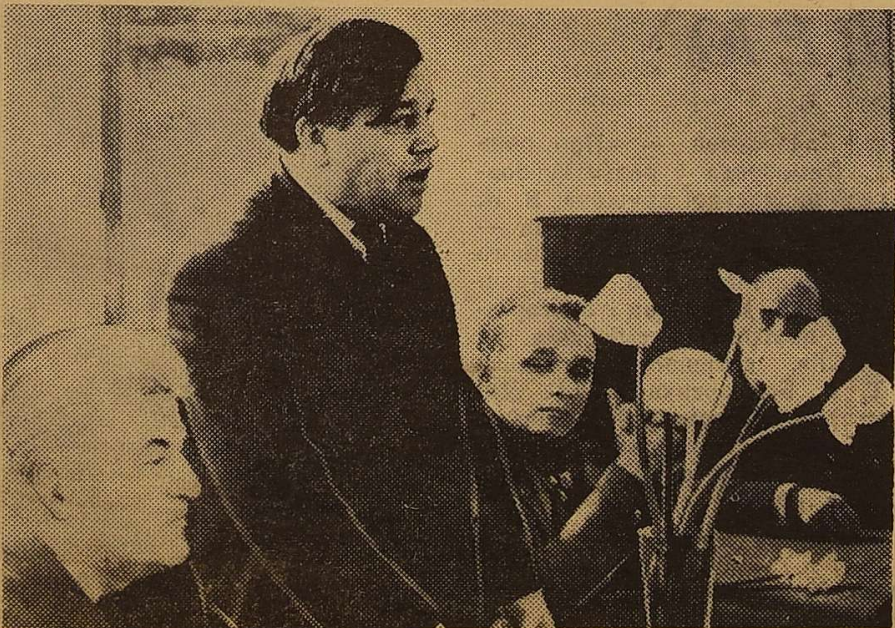
Дузь Івану Михайловичу — голові науково-методичної ради по пропаганді літератури та мистецтва при правлінні Одеської обласної організації товариства «Знання», декану Одеського державного університету імені І. І. Мечникова.

Скоро відбудеться Всесоюзний з'їзд товариства «Знання». І. М. Дузь — його делегат. Ми попрощали Івана Михайловича розповісти з якими думками та планами він їде на з'їзд.

лекцій про дружбу, взаємозбагачення, про «чуття єдиної родини» нашої багатонаціональної радянської літератури. В цьому руслі йде і брошура «На лінії вогню», що найближчим часом вийде у видавництві «Знання».

З такими думками і планами поїду я на Всесоюзний з'їзд товариства «Знання». Вірю: з'їзд на снажить нас, розкриє нові горизонти нашої великої і благородної лекторської праці.

На фото: виступає І. М. Дузь на зустрічі з абхазькими письменниками.

— З великим хвилюванням і душевним трепетом зустрів я звістку про присвоєння почесного звання «Заслуженого працівника культури Української РСР». Зразу подумалось, яка то велика честь і гордість. Воно у самому визначенні нагороди — «працівник». Бо що є вище і краще, як бути працівником на ниві комуністичного виховання трудящих, що є світліше, як сіяти в народні душі та уми сяйво нашої науки, полум'я нашої літератури та мистецтва, незгасний, вічний вогонь лєнінізму.

Почесне звання — це не тільки, чи можливо навіть не стільки, визнання зробленого, скільки щедрий аванс, який зобов'язує до нових пошуків та дерзавь. Розуміючи це, я хочу виступити найближчим часом в районах області з циклом

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАІН, ЄДНАЙТЕСЯ!

РІК ВИДАННЯ XXXVIII

№ 22 (1080)

16 ЧЕРВНЯ

1972 р.

Ціна 2 коп.

ВПЕВНЕНА ХОДА СЕСІЇ

Сьогодні вже можна сказати, що сесія набрала потрібного ходу і в університеті панує атмосфера особливого напруження: сесія є сесія. Цьогорічна ж, хоч і схожа на попередню — зимову, але все ж і різниться від неї. Різниця полягає в ставленні студентів до її результатів. Адже ввійшло в силу нове положення про стипендію. І якщо раніше задовільна оцінка декого і задовольняла, то сьогодні вона для кожного дуже не бажана, бо ж вирішує — одержуватиме студент стипендію чи ні.

УСПІХІВ І УДАЧІ, ДРУЗІ!

Історичний факультет. Зараз тут гаряча пора — пора літньої сесії. Пора, коли студенти оцінюють, взяті за рік навчання знання. Позаду вже заліки, І, ІІ, ІІІ курси склали вже і екзамена. Результати?

І курс — два іспити вже позачергово. КПРС та історична географія. На першому іспиті жодної задовільної оцінки, 16 — «відмінно» на 50 відповідей. На другому іспиті сім «тришок», 22 — «відмінно».

ІІ курс. Тут склали один іспит, але не з легких — діалектичний матеріалізм. З 47 відповідей лише дві задовільні оцінки, 17 «відмінно», решта — «добре».

ІІІ курс. Студенти склали іспит з політичної економії. Відповідей, оцінених на «відмінно», — 14, вісім «задовільно».

Л. ВИЧОК,
студентка історичного факультету.

Звичайно, дія нового положення дається визнаки. Підійшовши до екрану сесії, бачиш, що ота сіренька (вона на фізичному й відмічається олівцем простим, сірим) оцінка зустрічається дуже рідко.

У фізиків всі курси розпочали сесію. Першою звітувала перша група першокурсників. Іспит був тривожним — склали спеціальність. І ось результати: на 29 осіб 14 «відмінно». Непоганий результат. Тільки дві задовільних оцінки. Серед тих, хто отримав «відмінно» бачимо прізвища Л. Кузьміної, М. Галак, В. Красницького та багато інших.

Другокурсники теж склали фізику (перша та четверта групи). У них теж переважають відмінні та добрі оцінки. Серед відмінних відповідей бачимо відповідь Л. Дубинського, С. Осташко, Л. Северіної та ін.

По два іспити вже склали третьюкурсники. Цього року вони зві-

тували з іноземної мови (державний іспит) та спеціальних дисциплін. Студенти групи фізико-електроніки склали крім іноземної мови ще політекономію, теоретичної фізики — методи математичного аналізу. По дві відмінні оцінки отримали в цій сесії: П. Антропов, С. Каїм, С. Пелішенко, О. Російн та інші.

Четверокурсники щойно розпочали сесію. Теплофізики склали спецкурс. Тут переважно «відмінно» та «добре».

Сесія триває. Що день — то новий крок в майбутнє. Кожен з таких днів, сесійних днів, незвичайний, бо він несе чи то радість доброї відповіді, чи то засмучення від незадовільної. Міжсесійний період дещо спокійніший. Хоча це не те слово, бо від того, яким був міжсесійний період залежить сьогоднішній день. Очевидно, студентські роки не можна ділити на періоди — вони різняться хіба що словом «сесія» і більш нічим. Праця, турботи — то все студентське життя.

ЮВІЛЕЙ ФАКУЛЬТЕТУ

Юридичному факультету виповнилося 20 років. За чверть століття факультет дав країні багато спеціалістів високої кваліфікації. Вони працюють у різних куточках нашої неосянної країни, з честю несуть звання юристів, випускників юридичного факультету Одеського університету.

Особливо теплі почуття, природно, зберігають до свого факультету ті, хто були першими випускниками, студенти першого набору — 1947 року. Нещодавно вони зібралися в Одесі, в стінах рідного факультету. Як приємно було зустрітися знову, відчуття себе знову студентами, сісти за лави! А як багато можна пригадати, скільки цікавого відбулося за ті 20 років, що минули зі дня випуску! Вони значно змінилися, але в душі залишилися такими ж, якими були тоді. Більшість з них тоді прийшли прямо з лав Червоної Армії після закінчення війни.

Випускників першого випуску широко привітали ректор університету, член-кореспондент АН УРСР, професор О. В. Богатський. Він розповів про розвиток вузу за 20 років і відзначив, що особливо приємно зустріти було юристів першого випуску тому, що зустрілися люди одного студентського покоління, ті, хто разом вчився, з ким об'єднували спільні інтереси, громадська, комсомольська робота. А вже ректор — теж випускник одного з перших післявоєнних випусків — 1951 року.

Теплими словами вітав присутніх доцент інституту народного господарства М. О. Кравцов.

З великим інтузіазмом зустріли присутні виступ першого декану факультету, проректора по вечірньому і заочному навчанню доцента І. О. Середи. Він пригадав перші кроки факультету, труднощі, як перші студенти юрфаку долали їх. Багато теплих слів знайшлося для перших випускників у декана факультету професора В. П. Колмакова, професора М. А. Нуделя.

Після зустрічі ми попросили І. О. Середу докладніше розповісти про факультет тих років, про перших студентів, їх життєву до-

лю.

— Це був важкий і чудовий час, — так почав Іван Омелянович свою розповідь. — Я не боюся ставити поруч ці слова. Справді, він таким був. Уявіть собі: щойно закінчилась війна, господарство ще не налагоджене. У приміщеннях холодно. Але це не лякало студентів. Ім, більшість яких пройшла шляхами війни, із зброєю в руках відстоювала честь і незалежність Батьківщини, до труднощів було не звикати. Але яке було бажання вчитися! Не вистачало підручників, мало було викладачів, але студенти використовували всі можливості, щоб увібрати якнайбільше знань, стати справжніми спеціалістами своєї справи.

А після занять всі йшли на будівництво, допомагали відбудовувати місто-герой, учбові корпуси. Сьогодні ми з гордістю милуємось чудовим залізничним вокзалом. А в цій будові є й цеглинки (і чимало!), покладених руками перших післявоєнних студентів і в тому числі — юристів.

Вражала громадська активність. Юристи й зараз з честю несуть естафету своїх попередників. А тоді активність, я б сказав, була подвійна. Встигали займатися спортом, одержувати перемоги в художній самодіяльності. Як було важко, але всюди встигали.

Тому такі теплі почуття зберегли перші випускники на все життя, і на все життя залишилися нашими студентами. Було важко й чудово! Більшість випускників протягом 20 років підтримували зв'язок з факультетом, цікавилися життям його, студентами й викладачами. А життєві долі їх склалися по-різному. Про всіх сказати не може, але декого може назвати. Павло Стависький — доцент на рідному факультеті, юристами працюють (адвокатами) Олександр Дунаєвський — в Бендерах, Тамара Мусієздова — в Одесі. І як би не склалися долі випускників, головне — вони завжди наші, завжди перші. Це приємно і відповідально. Вони це розуміють і з честю бережуть традиції університету.

НА ЧЕСТЬ РІЧНИЦІ

В червні все прогресивне людство відзначає третю річницю утворення Тимчасового революційного уряду Республіки Південний В'єтнам.

З нагоди цієї славної дати в нашому університеті відбувся прийом, на якому були присутні керівники Земляцтва студентів з ДРВ та РПВ та працівники іноземного відділу нашого вузу.

Від імені керівництва і громадських організацій нашого університету товаришів з РПВ поздоровив заступник декана по роботі з іноземними студентами тов. В. Г. Соломонов. Він відзначив мужність і героїзм в'єтнамського народу і висловив впевненість, що народ В'єтнаму переможе. Наша країна свято виконує і виконуватиме свій міжнародний обов'язок.

Студент з РПВ Во Хонг Нян у слові-відповіді висловив глибоку вдячність від імені студентів РПВ за ту величезну допомогу, яку Радянський Союз надає його батьківщині, за турботу адміністрації і громадських організацій, всіх студентів університету про своїх південнов'єтнамських друзів.

ДИПЛОМ ЗА КРАЩУ КНИГУ
ПРО В. І. ЛЕНІНА

На пленумі обласної організації товариства «Знання» голова товариства член-кореспондент АН УРСР, професор О. В. Богатський вручив професору кафедри історії СРСР доктору історичних наук С. К. Мельнику заохочувальний диплом за книгу «Делегат більшовиків Одеси», яка пройшла Всесоюзний конкурс на кращі твори науково-популярної літератури у Всесоюзному товаристві «Знання» у Москві.

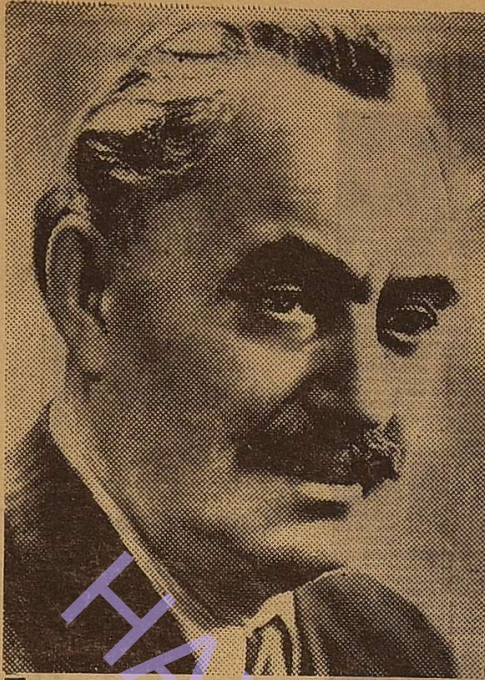
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

31 червня вступив у дію новий Трудовий кодекс УРСР. Обговоренню нового кодексу, усвідомленню нових правових норм, що регулюють трудові стосунки між робітниками й службовцями на підприємствах, в установах тощо, присвячена дводенна науково-практична конференція, що проходить в університеті.

Конференцію відкрив 15 червня вступним словом проректор по вечірньому і заочному навчанню І. О. Серета. Потім присутні слухали доповіді. В програмі конференції їх дванадцять. Серед доповідачів — голова обласного суду В. І. Глебов — «Правове регулювання матеріальної відповідальності робітників і службовців», заступник завідувачого відділом юстиції Одеського облвиконкому П. М. Лошанин — «Трудовий колектив, його правове положення і роль у вихованні робітників і службовців»; доцент П. Р. Стависький — «Новий кодекс та його значення у розвитку радянського трудового законодавства».

Сьогодні конференція продовжувала свою роботу.

ПОЛУМ'ЯНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

До 90-річчя
з дня народження
Георгія Димитрова

18 червня 1972 року минає 90 років з дня народження видатного діяча робітничого і комуністичного руху, полум'яного борця за справу робітничого класу, вождя і вчителя болгарського народу Георгія Михайловича Димитрова.

Г. Димитров є учнем і послідовником К. Маркса, Ф. Енгельса та В. І. Леніна, одним з засновників Комуністичної партії Болгарії, безстрашним борцем проти фашизму і війни за мир, демократію і соціалізм. Понад 50 років Димитров самовіддано і мужньо боровся за справу робітничого класу і всіх трудящих. «Боротьба за диктатуру пролетаріату і за перемогу комунізму — беззаперечно складає зміст мого життя», — говорив Г. Димитров. Він втілював в собі кращі риси міжнародного пролетаріату — безстрашність, мудрість, сміливість, працелюбність, любов до народу, ненависть до рабства та експлуатації і віру в справедливую справу пролетаріату, в соціалізм і комунізм.

Поруч з такими видатними діячами комуністичного руху, як Д. Благоев, Г. Кіркков, болгарський народ дав світозві Г. Димитрова — одного з найталановитіших керівників революційної боротьби пролетаріату.

Г. Димитров народився 18 червня 1882 року в с. Ковачевці поблизу Радомира в сім'ї робітника-революціонера. З дитячих років він пізнав жахи капіталістичної експлуатації, відчував на собі, що таке підневільна праця. Важка, безраднісна праця і безправ'я робітників зародили в душі юного Димитрова священну ненависть до експлуататорів і любов до трудового народу, що створює всі матеріальні і духовні блага. В 1886 р. сім'я переїхала до Софії. Серед робітників столиці Димитров пройшов сувору школу життя, одержав перше революційне загартування. З 15 років він розпочав революційну діяльність.

Г. Димитров, познайомившись з творами Маркса, Енгельса, Леніна і соціал-демократичним рухом в Болгарії, без вагань стає на революційний шлях, вступивши в 1902 році в соціал-демократичну партію, створену Д. Благоевим. Разом з ним Г. Димитров всі свої сили віддає справі будівництва партії нового типу, боротьбі з «широкими соціалістами», тобто опортуністами. Вісімнадцятирічним юнаком він обирається секретарем профспілки друкарів. Г. Димитров стає ініціатором створення об'єднаного союзу друкарів всієї Болгарії. Понад 20 років Г. Димитров стоїть на чолі профспілок робітничого класу Болгарії, керує їх революційною боротьбою, вчить робітників і сам вчиться у них.

Д. Благоев і Г. Димитров бачили в партії, створеній В. І. Леніном, зразок для всіх братніх комуністичних партій, тому безупинно створювали і виховували таку партію пролетарської революції і диктатури пролетаріату. В 1909 році Димитров був обраний членом ЦК компартії як визнаний вождь робітничого класу, і з цього часу незмінно обирався його членом. Г. Димитров був обраний членом парламенту від СДП (тісняків), де гаряче відстоював інтереси робітничого класу. В 1913 році народні маси знову висунули Димитрова в парламент. На протязі 10 років з трибуни Народних зборів і в повсякденній революційній роботі він відстоював корінні інтереси народу, розкривав жадою буржуазії, імперіалістичну війну, виховував трудящих в дусі пролетарського інтернаціоналізму, організовуючи їх на боротьбу за хліб, мир і соціалізм.

За прикладом більшовиків болгарські «тісні соціалісти» (революційні марксистки) виступили проти зрадників II Інтернаціоналу, проти участі Болгарії у війні. За революційні виступи проти війни Г. Димитров в 1915 році був заарештований і посаджений в тюрму, але й тут не припиняв своєї революційної діяльності, підтримуючи зв'язок з партією і масами.

Валдацьке солдатське повстання 1918 року, що виникло під безпосереднім впливом Великої Жовтневої соціалістичної революції і героїчної боротьби пролетаріату Болгарії, примусили уряд звільнити з тюрми улюбленця народу Г. Димитрова.

Разом зі всією партією Димитров захоплено зустрів перемогу Великої Жовтневої соціалістичної революції і став в перших лавах захисників молодого Радянського держави — Вітчизни трудящих всіх країн.

Г. Димитров був не тільки великим революціонером-практиком і видатним теоретиком марксизму-ленінізму. Блискуче застосовуючи спільні принципи марксизму-ленінізму до своєрідних історичних умов Болгарії для вирішення завдань повалення експлуататорських класів і встановлення диктатури пролетаріату, Г. Димитров вміло впроваджував ідеї Жовтневої революції в Болгарії, пропагував їх серед широких трояких мас своєї країни. У Жовтневій революції

Димитров бачив запоруку перемоги робітничого класу у всьому світі, в тому числі і в Болгарії. Він писав, що «...пролита кров російськими пролетаріатами розчистила шлях звільнення всього людства від експлуатації і жаків війни».

Георгій Михайлович виріс і змужнів як пролетарський революціонер, видатний марксист під безпосереднім керівництвом Комуністичного Інтернаціоналу і великого Леніна. Жадоба побачити Леніна і Вітчизну трудящих всіх країн — СРСР, вивчити досвід російських більшовиків не зупинила Г. Димитрова перед ризиком на парусному рибацькому човні відправитись в СРСР. В. І. Ленін гаряче вітав болгарських представників, надаючи їм всебічну допомогу.

Ленін бачив в Г. Димитрові видатного діяча робітничого руху і рекомендував його для роботи в Профінтері. З цього часу починається новий період в революційній діяльності Димитрова. Він виступає в міжнародному масштабі, посилює роботу по підготовці революції в Болгарії. У вересні 1923 року компартія Болгарії висунула лозунг збройного повстання з метою повалення фашистського уряду. Г. Димитров і В. Коларов керували цим героїчним повстанням — намагання здійснити на практиці ленінське вчення про революцію. Внаслідок ряду причин повстання потерпіло поразку. Всупереч капітулянтам, що виступили проти повстання, Г. Димитров по-ленінськи оцінив його.

Керуючись рішеннями III Конгресу Комінтерну і вченням В. І. Леніна про необхідність створення єдиного фронту, Г. Димитров всебічно обгрунтував життєву необхідність єдності дій пролетаріату, бо тільки таким чином можна перегоріти шлях фашизму до влади. Йому належить заслуга в розробці питання про єдиний пролетарський і народний фронт в Болгарії, як життєву необхідність в революційній боротьбі.

На Лейпцигському процесі, організованому фашистами проти комуністів в 1933 р., Г. Димитров, керуючись ленінізмом, використовуючи досвід більшовиків, з людини, що обвинувачувалась, перетворився в того, хто обвинувачує. Притиснуті до стіни фактами і обуренням світового пролетаріату, фашистські главарі змушені були капітулювати, звільнивши Димитрова з ув'язнення. Згадуючи про цю мужню і безстрашну боротьбу, Г. Димитров, говорив, що бився, як більшовик, як ленінець, «бо тільки ленінське вчення, тільки більшовицький метод, тільки більшовицький героїзм може дозволити саме так боротися і перемогати».

VII Конгрес (1935 р.) заслухав і схвалив доповідь Г. Димитрова «Наступ фашизму і завдання Комуністичного Інтернаціоналу в боротьбі за єдність робітничого класу проти фашизму». У доповіді дано неперевершений марксистсько-ленінський аналіз міжнародного становища, світового робітничого і комуністичного руху і намічена програма боротьби за мир, демократію і соціалізм.

Конгрес обрав Димитрова Генеральним секретарем Комінтерну, що стало вищим вираженням довіри комуністичних партій до його заслуг.

Г. Димитров був великим інтернаціоналістом. Всю свою кипучу енергію і пропагандистський талант, всю свою могутність теоретичних поглядів він спрямував на зміцнення єдності міжнародного революційного і комуністичного руху.

Г. Димитров — гарячим прибічником болгаро-радянської дружби, борцем за її зміцнення в науковій і культурній спільності двох братніх народів. Він не раз підкреслював вирішальну роль СРСР у звільненні народів від фашистських поневолювачів, зокрема болгарського народу. «Для болгарського народу, — вказував Димитров, — дружба з Радянським Союзом так само необхідна, як сонце і повітря для всякої живої істоти».

Перебуваючи за межами Батьківщини, Г. Димитров очолював Закордонне Політбюро ЦК БКП, теоретично розробив проблеми Вітчизняного фронту і вів боротьбу за втілення їх в життя.

Збройне антифашистське і антиімперіалістичне повстання 9 вересня 1944 року, яким керувала комуністична партія на чолі з Г. Димитровим, покляло початок новій ері в історії Болгарії — ері переходу від капіталізму до соціалізму. Після двадцятидвохрічної вимушеної еміграції, Г. Димитров повернувся на Батьківщину і всю свою енергію, знання і досвід спрямував на будівництво і зміцнення народної влади. Г. Димитров на V з'їзді БКП (1948 р.) всебічно обгрунтував положення про те, що народна демократія з успіхом виконує функції диктатури пролетаріату. Виходячи з ленінського вчення та історичного досвіду КПРС в будівництві соціалізму й комунізму в СРСР, Г. Димитров показав, що даний досвід може бути застосований і в Болгарії.

Г. Димитров залишив партії, народу Болгарії, всьому прогресивному людству значну кількість своїх творів — 14 томів. Болгарський народ, йдучи за його вказівками, домогся чудових результатів. В Болгарії побудовано соціалізм і нині будується розвинуте соціалістичне суспільство — здійснюється програма, прийнята на X з'їзді БКП.

Оцінюючи життєвий шлях Г. Димитрова, Ж. Дюкло пише, що він є одним з кращих учнів Маркса, Енгельса, Леніна, одним з славних борців за комунізм. Тодор Живков вказує, що ім'я Г. Димитрова увічнено світовою славою.

«Його життя — це безперервна боротьба від початку до кінця», — згадує П. Тольяті.

Вірний ленінець, творчий марксист, Г. Димитров став прапором боротьби проти фашизму і війни.

І. ГАНЕВИЧ,
професор, завідувач кафедри історії КПРС.

ПРИСВЯЧЕНА ЮВІЛЕЮ

Цими днями в Одеському університеті відбулася обласна науково-теоретична конференція, присвячена 90-річчю з дня народження Г. Димитрова.

У вступному слові секретар обкому КП України А. П. Чередниченко розкрив прекрасний образ Георгія Димитрова — видатного революціонера, вождя болгарського народу, діяча міжнародного комуністичного руху, великого друга Радянського Союзу.

З доповіддю «Георгій Ди-

митров — вождь і учитель болгарського народу» на конференції виступив консул НРБ в Одесі Борис Милев.

На конференції були заслухані також доповіді професорів: І. В. Ганевича — «Г. Димитров про загальні закономірності і особливості соціалістичного будівництва в Болгарії», К. Д. Петряєва — «Г. Димитров і світовий комуністичний рух», доцентів: В. Д. Слуцького — «Г. Димитров про суть влади Народного фронту». Пет-

ко Близнакова — «Про роль Г. Димитрова у розвитку болгаро-радянської дружби», В. Н. Романюка — «Г. Димитров — видатний діяч Комуністичного Інтернаціоналу», М. Д. Дихана — «Г. Димитров і болгарська політична еміграція в СРСР», старшого викладача Т. В. Бондаренка — «Г. Димитров і боротьба Комуністичної партії Німеччини за єдність дій робітничого класу (1920—1921 рр.)».

На фото: в залі засідань.

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

Диплом — не фініш, а тільки старт

Прийнято думати, що справжня перевірка не тільки знань і умінь молодого педагога, але й міри його відповідальності, життєвої стійкості, громадянської активності настає з того дня і тієї години, коли він залишає стіни вузу і переступає поріг школи.

Що й казати — формула, на перший погляд, безпомилкова! Проектуючи таким чином студентське життя на майбутні роки, чи не дуже штучний ми проводимо рубіж, по один бік якого така собі безтурботна людина, а по другий — повноправний спеціаліст та ще й такий, який відповідає за найдорожче і найголовніше — долю дітей? І чи не в несподіваності такої метаморфози причина повної неспроможності багатьох і багатьох молодих педагогів, які просто не витримали тієї величезної відповідальності, яка лягає на їх плечі?

— Нічого, — говорять в таких випадках, — життя навчить!.. Воно то, звичайно, правильно — життя навчить всьому (зауважимо, ціною помилок). Але чому все-таки життя, коли це зобов'язаний зробити вуз?

Саме сидючи за університетською лавою студент повинен одержати не тільки знання, але й переконання; виховувати в собі високе почуття громадянської відповідальності, вміння, і якщо можна так висловитись, бажання захищати дорогої тобі істини, високу громадську активність і вимогливість. І як найнеобхідніший засіб — впевненість в своїх силах. Ту впевненість в силу вчителя і вихователя, яку вміють розрізнити і оцінити діти. А вимогливість молодих до старших безкомпромісна і суворая.

Наш швидкоплинний вік з його бурхливим вторгненням техніки, зі збільшенням джерел і засобів інформації, з різноманітністю педагогічних експериментів і багатством методичних новин невідомо перетворив школу, саму психологію вчителя, заризивши його нестримним прагненням — «бути на рівні», не відставати. А нового часом так багато, що у вчителя просто не вистачає часу, щоб осмислити все по-справжньому.

Колись вчитель був єдиним джерелом знання для своїх учнів. Тоді це відбувалось від малої кількості каналів інформації. А тепер каналів інформації — достатньо. І, зрозуміло, сучасному вчителю фізики необхідне бездоганне знання предмету на рівні, істотно, більш високому, ніж той, який доступний учневі, глибока і міцна освіта, ерудиція — для того, щоб мати можливість вибрати все важливе зі зливи інформації, що постійно посилюється, оперативно обробляти і пристосовувати це важливе до можливостей учня.

Вчителю фізики, разом з тим, необхідна постійна готовність до відповіді на будь-яке запитання з будь-якої галузі. Наші діти не визнають за вчителем права на

вузьку спеціалізацію. Фізика і техніка, театр і живопис — всюди вчитель для учнів може і повинен бути першим радником, саме в цьому глибинна суть нашої незвичайної професії: завойовувати розум і серце людини, виховувати в ньому прагнення зрозуміти світ — і так з дня на день, з року в рік.

Протягом багатьох років мені доводиться бути на уроках багатьох наших випускників, що працюють в школах нашого міста та області. Більшість таких уроків характеризується високим науковим та ідейним рівнями, великою організованістю, насиченістю, застосуванням різноманітних ефективних прийомів і методів навчання. Школярі, які навчаються у таких педагогів, повністю оволодівають тими знаннями, вміннями і навичками, які визначені навчальною програмою, виявляють інтерес до занять, навички працювати.

Але на жаль, ще багато уроків проводиться неправильно. Їх зміст, що формально відповідає програмі, виявляється часто дуже абстрактним, відірваним від експеримента і життєвого досвіду учнів, пояснення бувають важкими для дітей, методи навчання — одноманітні. Наслідком низької якості уроків є неусвідомлення і неміцність знань у деяких учнів, в результаті чого вони відстають, не встигають в навчанні.

Є серед випускників учителів, які добре знають предмет і правила ведення уроку, але не відчувають себе зобов'язаними ґрунтовно готуватися до нього. На їх уроках часто бувають невдачі.

Не кожний має «викладацьку жилку», але без неї немає справжнього вчителя. Це — бажання на все життя здобувати все нові й нові знання і з величезним задоволенням передавати їх іншим. Почувши про щось нове, справжній педагог нізащо не заспокоїться, поки сам не розбереться і не розповість своїм учням.

Дуже важливим завданням роботи в школі є пошук доцільності прийомів розумового розвитку школярів. Насправді ж, перенесення центру тяжіння навчання з завдань оволодіння знаннями на завдання оволодіння методами одержання знань вирішує принципові труднощі, що стоять перед навчанням. Мова йде про суперечливість між різким зростанням знань, нагромадженням людством, і обмеженим терміном навчання. Порівняйте мільйони книг, якими наповнюються книгозховища, і той мізерний, з порівнян з тим, що є, обсяг книг, які людина може прочитати за декілька десятків років свого свідомого життя. Вихід тут тільки в тому, щоб дати учням не тільки знання, але й методи одержання цих знань. Окремий факт, окреме знання може застаріти, але науковий метод не застаріває, він допоможе майбутньому спеціалісту пояснити, засвоїти нові факти.

Навички наукового мислення повинні формуватися, починаючи з наймолодшого шкільного віку, — це одна з важливих установок нових програм.

І ще одна важлива проблема — дисципліна школярів. Адже один вчитель буквально згорає за якийсь п'ять-десять років після закінчення вузу. Він нервозний, замучений, крикливий, не посміхається, і його педагогіка, по суті, перетворюється в систему оборонних засобів від дітей — вони голосно сміються, бігають і при цьому сильно ступають ногами об підлогу, б'ються і розбивають один одному носи, задають недоречні питання, заважають вести урок, псують настрої і в будні і в свята.

Однак всього цього можна уникнути, якщо бути вимогливим до учнів, мати, так би мовити, гарантійний запас душевної рівноваги, вносити в кожен урок емоційність, без якої неможливий контакт з класом.

Слід пам'ятати, що університет, навіть при найкращій постановці навчання, не може підготувати студентів до практичної діяльності так, щоб перед ними не постало вже в перший день роботи завдання самоосвіти.

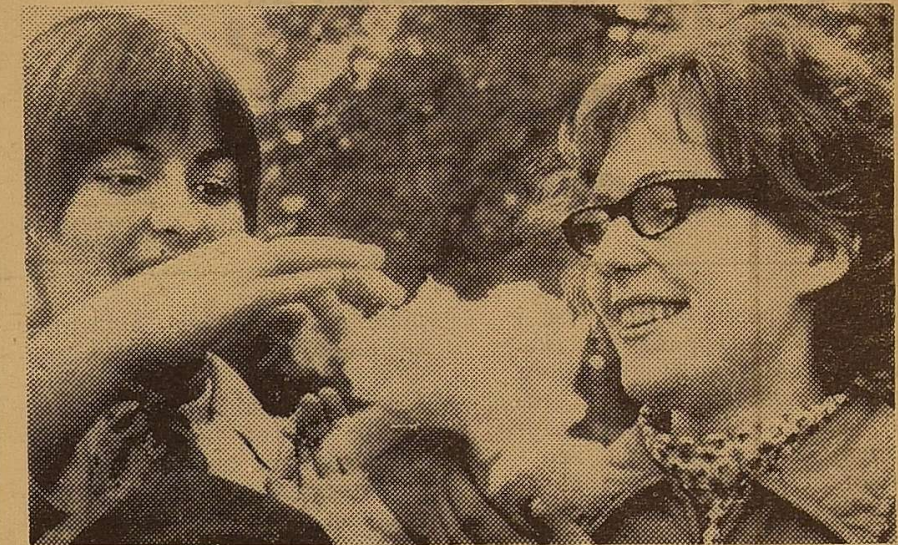
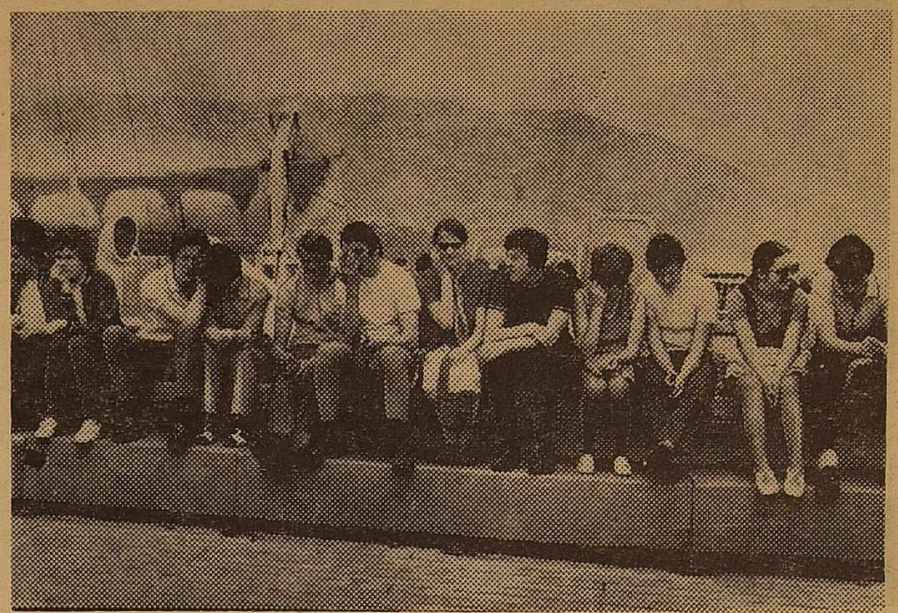
Робота в школі зразу ж виявляє неповноту деяких знань і умінь, вимагає не тільки відновлення в пам'яті забутих, але й набутих нових знань, примушує активно працювати. При тому ж життя невпинно йде вперед, педагогічна наука і практика безперервно розвиваються. Кожному вчителю доводиться дуже багато працювати, щоб виробити систему своєї самоосвіти, щоб бути на рівні тих вимог, які ставляться перед школою.

Ми кажемо — «Ласкаво просимо в педагогіку!» Але це «ласкаво просимо!» звучить очевидно, так само, як «Ласкаво просимо в фізику-ядерники». І хоча на перший погляд паралель здається парадоксальною, вдумавшись, ви все-таки знайдете єдину і головну схожість цих професій — небезпечку. І нехай педагогам не платять «за шкідливість», всі ми знаємо, що тут опромінювання особливого роду.

Лірики називають студентські роки золотою порою. Це правда, якщо прожити вони з жадобою, напружено. Студентські роки — це п'ять років з життя громадянина в повному розквіті сил і можливостей, що має всі права і який несе відповідальність перед країною за готовність до праці після закінчення вузу.

Висока спеціальна відповідальність кожного випускника є той головний орієнтир, який не дозволить звернути з дороги вірного служіння своїй справі, народу. Отже диплом — не фініш, а тільки старт.

Л. ОСАДЧУК,
кандидат педагогічних наук.

Студенти з НДР — майбутні хіміки й математики — здійснили мандрівку Одеса—Ялта—Сочи на теплоході «Адмірал Нахімов», яку організувала викладач кафедри російської мови по роботі з іноземними студентами Г. В. Баєва. Поїздка була вельми цікавою. Хлопці й дівчата добре відпочили, набралися сил для дальшої роботи.

Про відпочинок наших друзів на кримській землі розповідають ці знімки: 1. Позаду — Ялта. 2. Марлі Дінзель і Хайлі-Лоре Засс дуже люблять солодке!.. 3. Лист на Батьківщину. 4. На верхній палубі.

Фото К. ЧЕЧКІНОЇ.

Тобі, заочник

ЗА ДОБРОЯКІСНИЙ ПІДРУЧНИК

Зараз у заочників гаряча пора — сесія. А в школі їх чекає нова програма і, зрозуміло, нові підручники. Про один з них — його позитивне й недоліки розповідається в статті, що друкується нижче.

За останні роки в житті середньої школи завдяки турботам Комуністичної партії сталися досить помітні зміни. Так, уже в цьому навчальному році перші-п'яті класи працюють за новими програмами, і за новими підручниками. На початку 1971—1972 навчального року видано і пробний підручник «Українська мова, 5 клас» для шкіл з російською мовою навчання. Цей підручник і буде далі в полі нашої уваги.

Рецензований підручник у порівнянні з попередніми підручниками української мови для V класу істотно відрізняється такими його трьома рисами: 1) у новому пробному підручнику подаються най-

важливіші відомості з усіх компонентів системи української мови — лексики, фонетики, орфопії, граматики, стилістики, правопису й пунктуації; 2) у новому пробному підручнику з української мови помітно зменшився розрив між науковою і практичною шкільною граматикою, що має в наш час неабияке значення; 3) у новому пробному підручнику програмний матеріал з української мови подається не тільки дедуктивним, а й індуктивним методом.

Це, на наш погляд, є найістотніші позитивні риси нового підручника з української мови для V класу, які не можна не відзначити. Однак, у цьому підручнику є

й огріхи, помилкові твердження, які варто усунути при перевиданні, щоб зробити його доброякісним. Наші критичні зауваження та побажання, переважно до теоретичної частини підручника, ми будемо подавати посторінково.

«За всю свою вікову історію українська мова найбільше слів перейняла з російської мови...» (стор. 23). Це твердження не точне. В українську мову з II половини XVII століття аж до Жовтня дійсно було запозичено найбільше слів з російської мови, але іншомовних. Власне російських слів в українську мову до Жовтня було запозичено порівняно небагато. Наявність багатьох однакових слів в українській і російській мовах передусім зумовлюється спільною успадкованою лексикою з праслов'янської і давньо-

руської мови. І слово *ляш* українська мова не запозичила з російської, як твердять автори на 23-й сторінці, а успадкувала, як і російська, з праслов'янської мови. На цій же сторінці треба було сказати, що в українській мові є чимало запозичених слів із латинської мови та мов тюркських. А вже на 24-й, 25-й сторінках наводяться і слова з латинської мови, як, наприклад, *абсолютний, дистанція, колекція, копія* тощо.

Наявність запозичених слів з інших мов в українській треба було подати в історично-хронологічному, перспективному, а не ретроспективному порядку. Отже, повідомлення про іншомовні слова в українській мові після 63-ї вправи треба подати в такій редакції: «Є в українській мові сло-

ва, запозичені (по-рос. заимствованные) з мов різних народів, або іншомовні. Це пов'язано із спілкуванням українського народу з іншими народами. Наприклад: із старогрецької (*архів, апостроф, фізика, епоха*); тюркських мов (*козак, товариш, байрак, табун*); польської (*масток, досконалий, брама*); латинської (*оренда, автор, гармата, декрет*); німецької (*шайба, футляр, галстук*); французької (*блуза, сюжет, шосе*); англійської (*мітинг, старт, фініш*) та ін.»

«Слова нашої мови за їх значенням і способом відмінювання поділяються на великі групи, які називаються *частинами мови*» (стор. 43). Невдало. І невдало тому, що є ж частини мови і невідмінювані, як, наприклад, прислівник, прийменник, сполучник. Це, по-перше. По-друге, не подаються інші ознаки, як, наприклад, граматичне значення та синтак-

Закінчення на 4 стор.

НА ВІДПОЧИНОК
ДО МОРЯ

15 червня нова спортивно-оздоровча база в Чорноморці прийняла перших відпочиваючих. До їх послуг — житло в фінських будиночках і палатках, добре обладнаний харчоблок на 400 посадочних місць, душові, умивальні та інші побутові послуги.

Вартість путівки на 12 днів для студентів 12 крб., а для співробітників від 20 до 37 крб. 50 коп. Бажаючі можуть придбати путівки в профкомі університету. Не забувайте, що відпочинок на березі моря зміцнить ваше здоров'я, зробить вас бадьорими, дасть змогу плідніше працювати в наступному році.

ГРОСМЕЙСТЕРСЬКИЙ
РЕЗУЛЬТАТ

В Москві проходив цікавий легкоатлетичний матч десятиборців СРСР і ФРН. За збірну команду Радянського Союзу виступив студент четвертого курсу юридичного факультету майстер спорту міжнародного класу Микола Авілов. В двохденній спортивній боротьбі М. Авілов зайняв перше місце, показавши гротмейстерський результат — 8084 очка. Це кращий показник світу цього сезону. На думку спеціалістів, М. Авілов має великі потенціальні можливості і реально претендує на призове місце в Олімпійських іграх в Мюнхені. Бажаємо Миколі щасливого старту на Олімпіаді!

НОРМИ ГПО СКЛАДАЮТЬ
ВИКЛАДАЧІ

Минулої неділі в урочистій обстановці проходило складання нормативних вимог нового комплексу ГПО СРСР серед викладачів і тренерів міста. Успішно склали перші нормативи і викладачі нашого університету з кафедри фізичного виховання Л. Барсукова, Т. Денисова, Л. Бабенко, В. Кислун, Ю. Шукер, В. Карпенко, Т. Можара та ін. Всі вони склали нормативні вимоги з легкої атлетики на золотий значок ГПО.

М. БУГАЙЦОВ.

до створеного ним образу Левінсона.

З проблемою сучасності драматичного твору міцно пов'язане питання про сучасну манеру гри. «На мій погляд, — сказав Армен Джігарханян, — сучасною грою треба вважати гру талановиту. А талановитим є те, що нас вражає, хвилює, розповідає нам про нас. Не є сучасним абстрактний підхід до зображення життя, намагання відтворити любов взагалі, радість взагалі...»

Під час невимушеної розмови про життя виникло питання про людський характер, його найіншніші риси. Однією з таких рис Армен Борисович вважає доброту.

Доброта в розумінні А. Джігарханяна — поняття широке. Воно вбирає в себе і чесність, і інтелігентність, і непримиренність до зла.

Доброта надихає на створення кращих творів мистецтва. До них, зокрема, відноситься фільм Стенлі Крамера «Бережіть дітей і тварин».

Доброта керувала і тими, хто створював спектакль за п'єсою Т. Уільямса «Трамвай «Желание». Колектив театру ім. В. Маяковського дещо по-іншому трактує цю п'єсу, ніж її автор. Для Т. Уільямса важливим було художнє дослідження окремого явища — стосунків між чоловіком і жінкою. Для театру — викриття міщанства як резервуара фашизму.

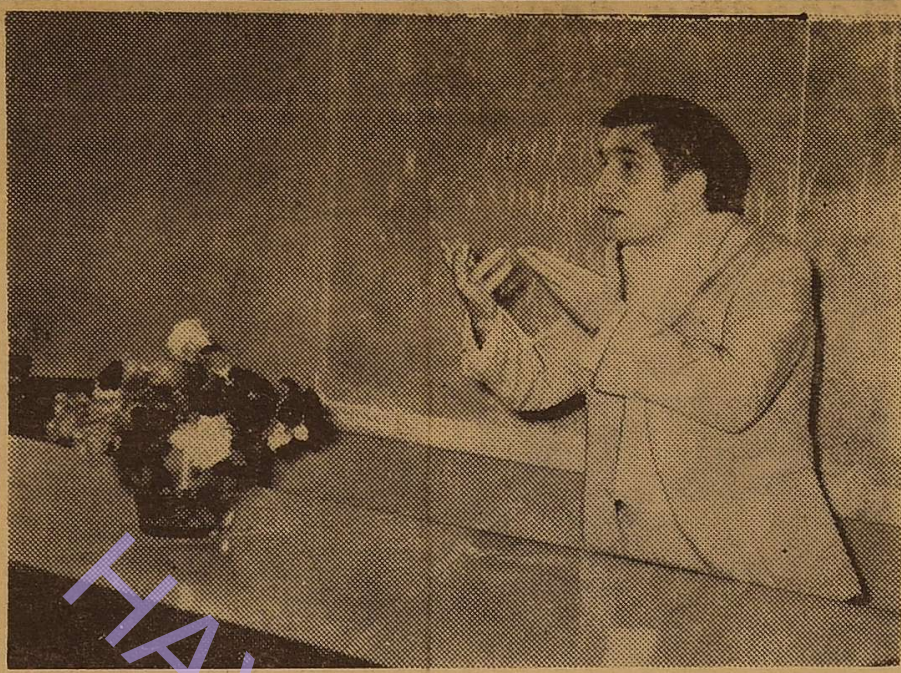
«Для мене, — говорить актор, виконавець ролі Стенлі Ковальського, — найважливіше — дати відповідь на питання, з чого починається фашизм, як пережити йому шляхи».

Відповідаючи на питання, що стосуються його уподобань, Армен Борисович називає імена улюблених драматургів Олексія Арбузова і Марка Радзінського, неперевершеного французького актора Жана Габена. Згадуючи про фільми, в яких йому доводилося зніматися, Армен Джігарханян найбільш вдалим вважає кінострічку «Здрастуй, це я...» і «Відгомін далеких снігів». «В цих картинах — частка мого «я», мій біль, моя мрія...»

Проте про себе актор говорить надзвичайно мало: «Все було звичайним, нічого особливого. Вчився в школі. Як і всі; був піонером, комсомольцем. Потім вступив до інституту. Працював у Єревані. Переїхав до Москви. З 1970 р. — в театрі ім. В. Маяковського. Це мій найулюбленіший театр».

Непомітно минають години зустрічі. Невимушено тече розмова «про час і про себе». Певна річ, більше про час, який поставив перед театром величезні завдання — перед театром, якому належить великий акторський і людський талант Армена Джігарханяна.

І. ЧЕРНЯХІВСЬКА,
студентка-дипломниця
філологічного факультету.
Фото К. РОГОЖКІНА.

Про життя, про мистецтво, про себе

НАШІ
ГОСТІ

Повести розмову «про час і про себе» — справа нелегка. Та саме з таким проханням від імені викладачів і студентів нашого університету звернулася доцент кафедри зарубіжної літератури і театрознавства Б. Я. Барська до гостя — заслуженого артиста Вірменської РСР Армена Борисовича Джігарханяна.

Цього прекрасного актора широке коло глядачів знає як виконавця багатьох ролей у кінофільмах, в театральних виставах. Глядачі пам'ятають, що навіть коли невдалими були деякі фільми, невеличкими окремими ролями, важко було залишитися байдужим до майстерності, особистої привабливості Армена Джігарханяна. Тому всі, хто 10 червня прийшов на зустріч з актором, були внутрішньо готові зустріти талановитого митця. Та дійсність перевершила сподівання: численна аудиторія слухачів познайомилася в особі Армена Борисовича не тільки з тим, хто з гордістю говорить про свою приналежність до «цеху акто-

рів», а й з щирою, відвертою людиною, чудовим співбесідником.

Армену Джігарханяну було задано багато питань. Присутні цікавилися проблемами розвитку сучасного театру, спектаклями театру ім. Маяковського, де працює актор, творчим шляхом самого Армена Борисовича. І жодна тема не залишилася не висвітленою.

На питання про те, якою має бути сучасна п'єса, А. Джігарханян відповів, що тепер, коли людина дістає небувалу кількість інформаційного матеріалу, особливо гостро стає потреба проникнути в глибину подій. Ось чому перш за все викликають інтерес такі п'єси, в яких відбувається «біологічний розгляд явищ». Вистава за романом О. Фадєєва «Розгром», наприклад, приваблює, на думку А. Джігарханяна, саме тим, що в ній робиться спроба «дослідити, пізнати природу ведучого», здійснюється бажання зрозуміти, чому одна людина здатна повести за собою маси. В цьому — ключ

Повертаючись до надрукованого

ДАЄ ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ

В «ЗНК» 11 березня цього року було надруковано статтю голови учбово-виробничої комісії профкому Ж. Л. Броуна «Назрілі проблеми», де говорилось, зокрема, про роботу кафедр по господарській тематичі.

Саме про цю роботу кафедри історії стародавнього світу і середніх віків слід сказати кілька слів. Ця кафедра історичного факультету уклала договір з Товариством охорони пам'ятоків.

Робота по цій тематичі з початком літа розгорнулася досить широко. І слід особливо підкреслити, що викладачі кафедри А. Г. Загинайло, В. Н. Станко, О. В. Гудкова залучили членів археологічного гуртка НСТ, студентів денного, вечірнього і заочного навчання. Так, в Ширяївському районі працювало на розкопках 14 студентів III—IV курсів. Зараз на розкопках Кодимського району працює 5 студентів денного навчання, 6 студентів вечірнього відділу і 4 заочники. Треба думати, що залучення студентів до виконання господарської тематики може дати позитивні наслідки.

Я. П. ЗІНЧУК.

ЗА ДОБРОЯКІСНИЙ ПІДРУЧНИК

Закінчення. Поч. на 3-й стор. сична функція частин мови в реченні. Поняття про частини мови добре подано в підручнику української мови для V класу О. П. Блик та Б. М. Кулика.

«Які з них (частини мови — А. М.) незмінні?» (стор. 43). Наш погляд, є відмінювані і невідмінювані частини мови, а незмінних — нема. Так, у давньоруській мові було: сь нимь, сь мною; в українській мові стало — з ним, зі мною. Прикметник змінив свою форму.

«У ролі звертання іменник буває в кличний формі або в називному відмінку» (стор. 50). Однак приклад, в якому б іменник у називному відмінку був у ролі звертання, не подано.

«Деякі іменники чоловічого роду в кінці мають голосний -А (-Я) — Ілля, Хома» (стор. 54). Наведені приклади треба переставити — Хома, Ілля.

До наведених на 60-й стор. прикладів іменників першої відміни варто додати такі іменники чоловічого роду, як Микола, Олександра, староста, суддя — це іменники подвійного, а не чоловічого роду.

«Іменники II відміни, як і I, поділяються за кінцевим приголосним основи та закінченням на три групи...» (стор. 65). На тверду, м'яку й мішану групи іменники поділяються за одним критерієм — тільки за характером кінцевого приголосного основи. У підручнику з української мови для V класу П. Блик та Б. Кулика поділ іменників в відмінні прокоментовано чіткіше.

«До незмінюваних іменників на-

лежать...» (стор. 86). Треба: «До невідмінюваних іменників...»

Тільки на 101 сторінці у коментарі до вправи 236 згадується про наявність в українській мові коротких і повних, стягнених і нестягнених, прикметників. В українській мові, як відомо, коротка і повна нестягнена форма прикметника вживається зрідка, а в російській — часто. І не звернути на це увагу учнів шкіл з російською мовою навчання не можна. Отож, бажано, щоб поняття про короткі, повні, стягнені й нестягнені форми прикметників було подано окремим параграфом із відповідними вправами.

«Останнє оповідання було найцікавішим» (стор. 103). Наведене речення є ілюстрацією до поняття «прикметник найвищого ступеня». І з цього погляду воно, на нашу думку, є невдалим, бо прикметники вищого ступеня тут ужито не в функції означення, а у функції присудка. Отож, далеко кращий був би такий приклад: «Найцікавіше оповідання було останнє».

«Вправа 241. Перепишіть прислів'я. Прикметники вищого ступеня підкресліть однією лінією, найвищого — двома.

1. Менше слів, а більше діла.
2. Краще день подумати, ніж цілий тиждень даремно трудитися.
6. Більше узнаєш — сильнішим станеш» (стор. 103).

Менше, більше, краще в наведених реченнях не прикметники, а прислівники утворені від ступеньованих прикметників.

«Прикметники м'якої групи з основами на м'який приголосний та на й: верхній, синій, справжній, безкрайній, безкра-й, безкра-є» (стор. 107).

На наш погляд, м'якість н у наведених прикладах треба було позначити -верхній, а прикметники, основа яких закінчується на й подати в транскрипції: безкрайній, безкрай-е, безкрай-е. А вже учні знають, що буквою І завжди передається звукосполучення йі, а буквами я, є в певних позиціях, добре відомих учням — звукосполучення йа, йе.

У прикладах кричати — крикнути доканий вид утворюється не за допомогою чергування приголосних у корені, а за допомогою суфікса -ну-, так само, як у словах стукати — стукнути, кликати — кликнути (стор. 173).

У слові кричати коренева змінилася на ч ще в праслов'янській мові перед ґ: криґати — кричати.

«Дієслова дієсного способу означають дію в минулому, теперішньому або майбутньому часі» (стор. 180). Чому такий порядок часових форм дієслова дієсного способу? А чому не «в теперішньому, минулому або майбутньому часі?»

«Складна форма майбутнього часу утворюється з неозначеної форми дієслова, до якої додається закінчення -му, -меш, -ме і т. п.» (стор. 185). Це неправильно. У новому підручнику з української мови для V класу О. П. Блик та Б. М. Кулика в доступній для учнів формі цілком задовільно сказано, що «складна форма майбутнього часу утворюється з неозначеної форми дієслова та скороченої форми дієслова йняти у формі теперішнього часу: (й)му, (й)меш, (й)ме і т. д.» (стор. 221).

У зразках відмінювання дієслів складної форми в майбутньому часі в I особі множини подана така форма: «ми писати-мем(о)» (стор. 185). Навіщо взято в дужки о?

На цій же, 185 сторінці, до таблиць подані такі їх назви: «Майбутній складний час», «Майбутній складений час». В українській мові нема ні «майбутнього складного часу», ні «майбутнього складеного часу». В українській мові є складна і складена форма дієслова майбутнього часу.

У § 72 «Наказовий спосіб» глухо і не зовсім точно сказано про описові форми наказового способу 3-ї особи однини й множини. Так, за наведеними на 198 сторінці прикладами «Хай завжди буде сонце!», «Нехай згинуть палії війни!» і поясненням, поданим у дужках — «Заклики, виражені з допомогою часток хай або нехай та дієслів у майбутньому часі буде і згинуть» — учні можуть зробити висновок, що форми наказового способу 3-ї особи однини й множини типу «хай, нехай та дієслова теперішнього часу, наприклад, пише, пишуть» неможливі в українській мові. А це ж не відповідає дійсності.

У полі нашої уваги була передусім теоретична частина нового пробного підручника з української мови для учнів V класу середньої школи. У цій частині ми виявили небагато недоробок і огріхів, які до того ж легко і усунути. Про позитивні риси та огріхи практичної частини цього підручника своє слово має сказати найсправедливіший суддя — учитель школи.

А. МОСКАЛЕНКО,
доцент.